

3. Third report on the immunity of State officials from foreign criminal jurisdiction. By concepciyn Escobar Hernández, Special RapporteurA/CN.4/673.
4. Report of the International Law Commission on the work of its fiftieth session, 20 April – 12 June and 27 July – 14 August 1998. Official Records of the General Assembly. Fifty-third session. Supplement № 10. UN Doc. A/53/10 // Extract from the Yearbook of the International Law Commission. – 1998. – Vol. II (2).
5. Лукашук И. И. Право международной ответственности / И. И. Лукашук. – М. : Волтерс Клувер, 2004.
6. Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Bosnia and Herzegovina v. Serbia and Montenegro). Judgment of 26 February 2007 // ICJ Reports, 2007.
7. Каюмова А. Р. Уголовная юрисдикция в международном праве : вопросы теории и практики: дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.10 / Каюмова Альфия Револевна. – Казань, 2016.

КОРОТКИЙ ТИМУР РОБЕРТОВИЧ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри міжнародного права та міжнародних відносин,
кандидат юридичних наук, доцент

НОРМАТИВНА СКЛАДОВА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВОПОРЯДКУ СВІТОВОГО ОКЕАНУ: СИСТЕМНО-СТРУКТУРНИЙ ПІДХІД

На міжнародному рівні у другий половині XX ст. склався окремий режим міжнародно-правової охорони морського середовища. Він встановлений системою норм, що визначають права й обов'язки держав при здійсненні заходів щодо всіх джерел забруднення у всіх морських просторах. Основні положення цього режиму знайшли втілення у Конвенції ООН з морського права 1982 р., у якій поряд з основними принципами сформульовані спеціальні норми, що стосуються запобігання, скорочення і збереження під контролем забруднення морського середовища.

Міжнародно-правова охорона морського середовища включає систему міжнародних конвенцій та міжнародних звичаїв, прийнятих на універсальному, регіональному та двосторонньому рівнях, актів міжнародного м'якого права, спрямованих на захист та збереження морського середовища з різних джерел (що знаходяться на суші; у зв'язку з діяльністю на морському дні; викликане діяльністю в Районі; викликане похованням; забруднення з суден; забрудненням з атмосфери або через неї) та різними політантами (нафтою, небезпечними та шкідливими речовинами, шкідливих водних та патогенних організмів та ін.). Щодо джерел забруднення морського середовища, які знаходяться у

Світовому океані, діє перш за все універсальний рівень охорони морського середовища. Щодо наземних джерел забруднення домінуючим є регіональний рівень охорони морського середовища.

Принципи та основні засади міжнародно-правової охорони морського середовища містяться в Конвенції ООН з морського права 1982 р. Положення щодо захисту та збереження морського середовища містяться у Частині XII Конвенції «Захист та збереження морського середовища». Окремі норми щодо охорони морського середовища містяться також у інших частинах Конвенції.

Міжнародно-правова охорона морського від забруднення з суден отримала найбільший розвиток на універсальному рівні. До основних напрямів регламентації міжнародно-правового регулювання запобігання забрудненню із суден відносяться: обмеження експлуатаційних викидів; запобігання аварійним забруднень; співпраця з ліквідації наслідків забруднення; цивільна відповідальність за забруднення з суден. Значну участь у розробці і прийнятті міжнародних конвенцій щодо запобігання забрудненню із суден приймає ІМО. У цій сфері діє значна кількість рекомендацій ІМО.

Забруднення з джерел, що знаходяться на суші, складає 80% забруднення Світового океану. Окрім окремих положень Конвенції ООН з морського права 1982 р. щодо наземних джерел забруднення відсутні спеціальні універсальні міжнародні договори. До універсальних джерел міжнародного м'якого права з попередження, обмеження та контролю над забрудненням з наземних джерел відносяться Монреальські керівні принципи щодо захисту морського середовища від забруднення з наземних джерел 1985 р. та Глобальна програма дій щодо захисту морського середовища від наземної діяльності 1995 р. Регіональний рівень регулювання боротьби з забрудненням морського середовища з наземних джерел представлений численними регіональними угодами. Норми щодо регулювання забруднення з наземних джерел містяться або в регіональних угодах, укладених в рамках Програми регіональних морів, або у додаткових протоколах до цих угод. На сьогодні питання забруднення з наземних джерел регулюються більш ніж двадцятьма регіональними договорами.

Одним із серйозних джерел забруднення морського середовища є захоронення відходів у Світовому океані (дампінг). Універсальний рівень включає окремі положення Конвенції ООН з морського права 1982 р. та єдину спеціальну універсальну Конвенцію щодо запобігання забрудненню моря скидами відходів та інших матеріалів 1972 р. з Протоколом 1996 р. про зміну Конвенції щодо запобігання забрудненню моря скидами відходів та інших матеріалів 1972 р. Регіональний – протоколи до регіональних конвенцій з захисту морського середовища.

Спеціальне міжнародно-правове регулювання охорони морського через забруднення з атмосфери або через неї практично відсутня. Цьо-

му джерелу присвячено стаття у Конвенції ООН з морського права 1982 р. та декілька положень регіональних угод.

У сфері міжнародно-правової охорони морського середовища діє значна кількість регіональних конвенцій. Виокремлюють три моделі правового регулювання охорони морського середовища на регіональному рівні. Перша, історично найбільш рання, ґрунтується на предметному підході. Західноєвропейські країни регіону Північного моря прийняли ряд досить відособлених угод, що регулювали питання охорони морського середовища цього регіону від забруднення. Головна особливість цих угод полягає в тому, що кожному конкретному джерелу забруднення чи виду забруднюючих речовин відповідає свій міжнародно-правовий акт, що має самостійний характер і не зв'язаний з іншими. Іншу модель, яка носить комплексний характер, обрали держави, що уклали Хельсінкську конвенцію із захисту морського середовища району Балтійського моря 1974 р., яка регулює практично всі питання боротьби із забрудненням моря. Третя модель стала результатом реалізації Програми регіональних морів, прийнятої в 1974 р. рамках Програми ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП).

Таким чином, нормативна складова забезпечення екологічного правопорядку у Світовому океані досить розгалужена та всеохоплююча. Але ця позитивістська оцінка системи не є запорукою її ефективності та функціональності. Для оцінки фактичного стану екологічного правопорядку у Світовому океані важливо використання додаткових критеріїв та факторів, які впливають на реалізації відповідних міжнародно-правових норм.

МАНУЇЛОВА КАТЕРИНА ВІКТОРІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри міжнародного права та міжнародних відносин,
кандидат юридичних наук, доцент

КРИТЕРІЇ РОЗМЕЖУВАННЯ ЗАКОННОГО ТА НЕЗАКОННОГО ОБОРОТУ ЯДЕРНИХ МАТЕРІАЛІВ У НОРМАХ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Атомна енергія стає все більше поширеною в сучасному суспільстві. Використовуючи ядерну енергію (матеріали), слід дотримуватися всіх норм безпеки на вищому рівні і поставитися з підвищеною увагою.

З початку XX століття йде процес активного використання властивостей ядерної енергії у багатьох галузях життєвої діяльності, в тому числі у промисловості, будівництві, медицині, науці загалом як в мирних, так і в